

EDINOST

Glasiló Slovenskega političnega društva za Primorsko

»V edinosti je moč.«

»EDINOST« izhaja 2krat na teden vsako sredo in saboto o poludne. Cena za vsako leto je 6 gld., za polu leta 3 gld., za četrt leta 2 gld. 50 kr. — Posamezne številke se dobivajo pri opravištvu in v trafikah v Trstu po 5 kr., v Gorli in v Ajdovščini po 6 kr. — Naročnice, reklamacije in inserate prejema Opravištvo, via Terrente, »Nava tiskarna«.

Vsi dopisi se pošiljajo Uredništvu »via Terrente« »Nuova Tipografia«; vsak mora biti frankiran. Rokopisi brez posebne vrednosti se ne vračajo. — Inserati (razne vrste naznani in poslanice) se zaračunajo po pogodbi — prav cenó; pri kratkih oglasih z drobnimi črkami se plačuje za vsako besedo 2 kr.

Po dopolnitnih volitvah.

V saboto so se torej izvršile dopolnitne volitve mestnega II. razreda in v nedeljo I. in V. okraja okolice. V mestu je zmagal kandidat Progressivne stranke, kakor smo mi to uže pred tednom dobro znali in povedali, kajti stranka takozvanih patrijotov, ki niti na to ne pazi, do pregleda podpisov na svojih oklicih, in ki uže davno mrtve podpisuje na te oklice, stranka, ki sama kandiduje rudečkarje, vendar ne more računati na to, da bodo z njo računili politično le količkaj zreli ljudje; vse kar je resnično patrijotičnega v Trstu, noče nič znati o tej stranki, in ker ne more glasovati z Iredentariji, rajše se vzdržuje vsake volitve in vsake aktivnosti v političnem življenju; celo mnogi c. k. jako visoki uradniki prav nič ne zapajo matadorjem društva »Associazione politica«.

Ako hoče torej vlada s tako zaslombo spraviti tržaško politiko zopet v pravi tir, gotovo je na krivem potu; o tem se je lahko menda uže do sit tega prepričala. S tako stranko se ne da računati; ona ne oživlja, ampak paralizuje politični život v Trstu.

To se je zopet ekletantno pokazalo pri zadnji volitvi, katere se ni udeležilo gotovo nad 100 poznanih patrijotov in s tem so pokazali, kako menenje imajo o patrijotičnem političnem društvu in njega kandidatu nedoločene barve.

V okolici so Slovenci v I. okraju propali le za 2 glasa; g. Persich je dobil namreč 145 glasov, njegov protikandidat, g. Eduard Strudthoff pa 147, in

še ta mala večina ne bi bila, da ni volilna komisija zavrgla nekoliko slabopisanih glasovnic, na katerih ni bilo ime slovenskega kandidata prav pisano. Za Persicha se je uže mnogo časa agitiralo, in društvo Edinost je tudi temu kandidatu dalo svojo pomoč; Strudthoff pa je še le 4 dni pred volitvijo nastopil. Ali njegovi agentje so imeli veliko denarja, in so tudi plačevali volilcem mnogo pijače, tako, da so jih omamili, zmanjkali jim je nekda denar in zarad tega so še v nedeljo nekda pisali ali telegrafirali po denarja; tako vsaj so se omenjeni agentje sami hvalili.

Sploh moremo mnoge volilce I. okraja ostro grajati, ker delajo s tako važno pravico tako nesramno kupčijo; od nekda se pred volitvijo popiva in denar troši. To je žalostno znamenje demoralizacije, proti kateri bi morali delati vsi inteligentni krogi, posebno č. duhovščina, učitelji in vsa slovanska inteligenca, ki je kaj v dotiki z okoličani.

Sicer pa nam je znano, da bi bil krepkejši slovenski kandidat, kakoršnega je namerjaval v prvi vrsti kandidirati odbor društva »Edinost«, gotovo prodril; ali društvo ni moglo postaviti kandidata proti drugemu slovenskemu kandidatu, kateri je odločno izrekel, da se ne odpove v korist nobenemu drugemu slovenskemu kandidatu. Kakor smo to uže v našem listu omenili, bil je gosp. Persich po društvu Edinost proglašen svojim kandidatom le za to, da se ne ruši disciplina in da ne dočakamo boja mej dvema narodnima kandidatom.

v kateri je prebival tistikrat Slovan. Proti večim je Slovan znašel raznovrstnih pripomočkov, nastavljal jim je obrnena klopca, z rezilom po koncu obrnena kosa, nože, kesnje je strelal v zrak in bujna njegova domišljija mu pravi, da je videl, kako so padali lasje iz zraka, znamenje, da je zadel večšo itd.

Pisatelj potem popisuje razne dogodke, kako so Slovenci hodili v »ris«, kako so iskali tatova se želili rakev mrtvih in še več enakih, kar pa je vse tudi v naših krajih znano in se žalibog, tu in tam še z laj povavlja. Slaba zemlja, na kateri se je naseli beneški Slovan, ni mu vedno dopuščala, da se naseli v večih skupinah, velikih vaseh, ampak navadno se je naselila v enem zavetnem kraju po ena družina, in ker je bilo njega življenje patrijarhalno, zato so se šešasoma okolo one prve hiše zidale še druge za množče se potomstvo iste rodbine in tako nahajamo povsod vsake oddelke, v katerih imajo vsi prebivalci eno in isto ime, po katerem se tudi imenuje vas, ali vsaki oddelki, kakor Blazin, Klinac, Mašera, Bordon, Obala, Černetič, Kočevanje, Klodič it. l.

Takih vasi, v katerih vsi prebivalci nosijo eno in isto ime, in katero je tudi ime vasi, nekoliko je tudi na Krasi in Istri tako na priliko vas Brišćiki, ne daleč od Proske. Hiše beneških Slovencev so bile v starem času prave kočje brez dimnikov, kakoršnjih je denes le malo mej Slovenci, ali nahajamo jih dosti na Hrvaškem, v Bosni in v Hercegovini. V teh hišah je tradicionalna izba z veliko pečjo, na kateri in okolo katere v zimskem času celo spe vsi udje družine. — Naravno pa je, da so šešasoma in z napredkom Slovenci zidali vedno lepše hiše in dandenes imajo

Društvo Edinost je imelo vse le mogoče obzire za tega kandidata; sprejelo ga je za svojega ter ga podpiralo z onimi sredstvi, katera so mu bila na razpolaganje; postopalo je lojalno in večina odbornikov Edinosti je zatajevala svoje menenje in svoje prepričanje o drugem, gotovo krepkejem kandidatu.

Obžalovati je, da je tako prišlo in baš propad g. Persicha naj nas uči, da pri postavljanju kandidatov je treba biti previdnim, in da ne velja nobeno naganjanje. Sicer pa moramo konstatirati, da je narodni naš kandidat častno padel.

Stvar je preozbiljna, da bi se mi zdaj po volitvi spuščali v rekriminacije; stvar sama ob sebi je zadosti podučljiva ozbiljno in pošteno mislečim ljudem. Ali neke želje pri vsem tem ne moremo v srcu zatreti in zamolčati, da bi namreč v politiki nobeden ne delal na svojo roko, ampak, da se vsakdo, kedor se prišteva narodnjakom, podvrge se menenju in sklepu večine mož, odbornikov pol. društva Edinosti in drugih veljakov mej nami. — Na Opčinah se je volitev vršila in tudi izvršila po volji in sklepu odbora Edinosti. — Tam je sicer tudi ta pot gosp. Burgstaller razposlal svoje »brakirje« mej volilce, imel je na strani zopet nekega »čestitega gospoda« in njega cerkovnika in vse »borštvarje« tržaške okolice; delali so ti ljudje neumorno; niso štedili, niso gledali na troške; mej tem ko društvo Edinost ni niti groša potrosilo in vso volitev vodilo s pomočjo openskih in bazoviških rodoljub-

beniški Slovenci posebno v St. Petru prav lepe hiše, ki bi mogle stati tudi v mestu.

Pisatelj popisuje ljudi in pravi, da se še nahajajo v onih gorah Slovenci prave atletične postave, debeh rudčkastih las in rdeče ognjenorudeče brade. — Ti ljudje, lahko in bomo oblečeni, žive skoraj ob samem korenju in o takozvanem bižecu (oni ga imenujejo »blisna«) pa vendar delajo najtežavnejša dela, pa so vedno zdravi, veseli in zadovoljni in ne bi menjali z največjo gospodo. Mej beneškimi Slovenci pa se nahajajo take lepote, tako delikatna lica, obrazi tako lepih potez in tako vitke rasti, da se daleč in tudi v mestih ne vidi tako lepih deklet. Beneški Slovenci imajo navadno plave lase, modre oči in so visoke postave; — kakor vsi Slovani, tudi oni ljubijo najbolj belo obleko; še v prvi polovici tega stoletja oblačili so se po zimski v belo volneno obleko (mezlano) poleti pa v obleko iz belega platna; nosili so okrogle klubuke se širokimi kraji, lase so puščali dolge, na telovnikih so imeli debele srebrne gumbe, nosili so kratke hlače, bele nogovice, odprte čizme se zaponkami, ali pa visoke skornje.

Zenske so nosile pečo, rokavce, modere iz brokata i močno okrašen, krilo s podšivom, odprte čizme se sreberno zapunko. Po zimski so nosile čez krilo dolge sukne, skoraj kakor možki, oblačilo je bilo bele, modre, rudeče in zelene barve, kakor so te barve tudi pri drugih Slovanih prijubljene. — Le redkokrat se Slovan vrže v podložnost drugemu; vsak želi biti posestnik, ako tudi prav neznan. — Z služabniki so oni vedno tako ravnali, kakor da bi bili udje družine. Gospodarji so ob nedeljah po božji službi se spre-

bov strogo moralno; — pri vsem tem pa je narodni kandidat, vrlí rodoljub, g. Val. Matija Živic prav sijajno prodril, ker vdobil je 95 glasov, mej tem ko jih je imel banski lord le 63.

Vsa čast in hvala večini volilcev V. okraja in posebno ondotnim odličnim rodoljubom, ki so pazili, da se okoličanom ne zgodi največa nečast, da namreč izvolijo zopet onega, kateremu so dali nedavno nezaupnico. Ali čujte, kako zvijačo je banski lord po svojih agitatorjih upotrebljal! Volilcem so pravili, da je g. B. vas skesan zarad njegovega poprejšnjega postopanja, da je res zaslužil nezaupnico, toda, ako ga zdaj izvolijo, hoče vse zopet popraviti in odpraviti tudi pašenino. Marsikaterega slabiča so s takim limom ujeli na brgone; no hvala Bogu, pravica se je vsejedno skazala.

Peti okraj pa naj odslej vedno pazi svoje narodne svetinje in naj ne dopusti nikoli več, da ga zastopa tujec, ampak naj se drži gesla, da le Slovenec naj zastopa Slovence. Boljše bi se bila lahko izvršila vsa ta volilna borba, a gojimo nado, da prihodnje leto, ko bodo volitve v vseh okrajih, dosedanje skušnje dobro uporabimo in v vseh šestih okrajih proderemo z odločno narodnimi kandidati. To naj bode uže zdaj prizadevanje vseh pravih slovenskih rodoljubov tržaških in okoličanskih!

Starišem v pouk.

Danes mi je zopet prišla, da govorim starišem v pouk! Kakor vsako leto, tako so tudi letos hitela ob začetku šolskega leta cela krdela

hajali po svojih posavjih, a niso se skoraj nikoli bavili v krdmah, ni za opasilo (šagro) zbirali so se in se še zbirajo ljudje iz vsega okraja ter se vesele v vselem društvu, plešejo in popivajo, in celo oni havzirarji, ki daleč po svetu služijo kruh, vrnejo se za »šagro« domu. — Plešejo na takozvanih brejarjih (okrogel pot iz desk), a ljubijo posebno radi šajerski ples in takozvano »zigužajno«, oba plesa se plešeta v počasnem taktu in vsaksebi. Zvčer na dan šagre fantje popevajo razne narodne, od katerih pisatelj navaja to le prav lepo v dijalektu beneških Slovencev;

Božime.

Ta zadnja vičeri
O juba je leta! —
Božime dikleta,
I est muoren iti.

Bon žalostan klicu
Za smilnost dobi, —
An ti še morbiti
S' na zmisliš na me,

Na priden vičtode
Ne v zime, ne v liete:
Božime o dietel!
I est muoren iti.

Pa smiljena s' bila
An nimar si taka,
Na me saromaka
Se zmisliš ti že.

Pod oknu napriden
Vič piati veselu,
Kir v drugu daželu,
I est muoren iti.

An kadar zagledaš
'Nu obličje jokati,
Nabužno šaj'vati,
Se zmisliš na me!

Ti pride na vletre,
Kuiskra od plemena,
Iubezan ognjena,
Od mojga sarca.

Če t' pride novica,
De niesan na sviete,
Na žalvi se diete,
Pa moli za me.

Resnično jubezan
Nié muoč pozabiti, —
Tud jest pa moliti
'Cen v nebi za tel

PODLISTEK.

Italijanska Slavija.

(Dalje.)

Važne za ocenitev kacega naroda so njega šege in navade, pisatelj je o teh še precej obširno poročal. — Pred vsem v tem oddelku navaja videmskega pisatelja iz 17. stoletja, ki je pisal. »Sclavi propriam habent linguam Illyricorum cognatam, corpora procer, salubria, laboribus assueti, quae sola ferme senectus dissolvit, mores vero barbaros deprehendas, quibus nullum finitimorum commercium aut exemplum humanorum sensuum adhuc invexit.« (Po slovensko: »Slovani imajo lasten jezik, soroden ilirskemu, telesa krepka, zdrava, katera le starost upogne, nrave pa barbarske, katerih se še nobena trgovina in ljudska olika ni dotaknola).

Ta sodba je jako pikra, ali Slovani, tega mladega naroda ne velja primerjati Rimljanom in tudi se jih ne sme soditi z ozirom na latinsko civilizacijo, ampak se jih mora primerjati z drugimi mlajšimi narodi, in je mej njimi in Nemci v običajih večja sličnost, nego pa mej zadnjimi in Rimljani. — Skoraj na enak način, kakor stari German, naseljeval se je tudi Slovan; on se je najprej naselil v samotni in v varnem zavetju, na bregu kake reke, od česar je tudi morda nastalo ime Podrekar-Podreka. V takej samoti se mu je budila fantazija, kmalo je znal pripovedovati o večšah, vrinoli so se mu tudi drugi predsoaki, vsi prouzročeni po divje naravi,

